

CODZIENNIK PRAWNY
#dogmapomoc

PORADNIK PRAWNY

PRZEMOC DOMOWA

MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI
www.ms.gov.pl

Zadanie publiczne finansowane ze środków budżetu
Powiatu Raciborskiego

Szanowni Państwo,

W czasie kryzysu związanego z panującą epidemią COVID-19 szczególna rola przypada organizacjom pozarządowym. Niezmiernie ważne jest nasze zaangażowanie i empatia wobec osób, które nie potrafią same poradzić sobie z zaistniałą sytuacją. W tym szczególnym czasie chcemy ułatwić dostęp do pomocy prawnej i obywatelskiej, albowiem zmian jest dużo i dotyczą wielu sfer życia, m.in. zdrowia, wymiaru sprawiedliwości, podatków, pracy, szkół i urzędów.

Wiele osób poszukuje informacji dotyczących funkcjonowania m.in.: restauracji i barów, salonów fryzjerskich i kosmetycznych, siłowni i klubów fitness, hoteli oraz innych miejsc i instytucji, a także załatwiania różnych spraw urzędowych i sądowych, uzyskiwania świadczeń i zasiłków opiekuńczych oraz składania wniosków do ZUS, umawiania e-wizyt lekarskich i uzyskiwania e-recept, możliwości zawieszania spłaty kredytu, zagrożeń związanych z wyłudzeniem pieniędzy i danych "na koronawirusa", przestojów w pracy oraz sytuacji związanych ze zmniejszeniem, a nawet utratą dochodów.

Aby sprostać tym wszystkim wyzwaniom uruchomiliśmy w ramach nieodpłatnej pomocy i edukacji prawnej internetową kampanię informacyjną **#dogmapomoc**. Codziennie na naszym profilu na **Facebooku** mogą Państwo uzyskać wiele istotnych informacji pomocnych w odnalezieniu się w tej trudnej sytuacji.

Nasz zespół to grupa profesjonalistów - radców prawnych, adwokatów, prawników, doradców obywatelskich, mediatorów, ekonomistów a zarazem ludzi aktywnych, zaangażowanych, odpowiedzialnych i empatycznych, otwartych oraz kreatywnych, którzy dostrzegają w tym trudnym okresie potrzebę niesienia pomocy.

W przypadku pytań oraz potrzeby uzyskania porady prawnej zachęcamy do korzystania z usług Punktów Nieodpłatnej Pomocy Prawnej oraz Nieodpłatnego Poradnictwa Obywatelskiego prowadzonych przez nasze Stowarzyszenie, których wykaz znajduje się na stronie internetowej: **www.dogma.org.pl**

Czym jest zjawisko przemocy domowej?

Przemoc domowa to według ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą (art. 2 pkt 2 w/w Ustawy).

Patrząc na przemoc domową, jako na określone zjawisko społeczne, warto podkreślić, iż jej cechą charakterystyczną jest **próba zdominowania fizycznego lub psychicznego drugiej osoby**.

Jakie są charakterystyczne cechy przemocy domowej?

Przemoc domowa charakteryzuje się tym, że:

1. **Jest intencjonalna** – przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary.
2. **Siły są nierównomierne** – w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Ofiara jest słabsza, a sprawca silniejszy.
3. **Narusza prawa i dobra osobiste** – sprawca wykorzystuje przewagę siły narusza podstawowe prawa ofiary.
4. **Powoduje cierpienie i ból** – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody. Doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Przemoc domowa często kojarzona jest z fizycznym znęcaniem się nad drugą osobą – czy jest to jedyna jej forma? Jakie inne zachowania możemy zaliczyć do działań określanych jako przemoc domowa?

Konwencja o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej w art. 3 b) za przemoc domową uznaje **także wszelkie akty ekonomicznej przemocy** niezależnie od tego, czy sprawca i ofiara dzielą miejsce zamieszkania, czy też nie. **Przemoc ekonomiczna może być potraktowana jako rodzaj przemocy psychicznej**, który ma na celu uzyskanie kontroli nad współmałżonkiem (lub innym członkiem gospodarstwa domowego) w zakresie posiadanych przez rodzinę zasobów ekonomicznych, zarówno pieniędzy, jak i innych.

Przykłady przemocy domowej:

- **Destruktywna krytyka i słowne ubliżanie;**
- **Taktyka nacisków:** dąsanie się, grożenie (niedawaniem pieniędzy, wyłączaniem telefonu, zabranie samochodu, zabranie dzieci);
- **Brak szacunku:** ustawiczne upokarzanie ofiary przy innych, odmowa pomocy przy dzieciach czy pracach domowych;
- **Nadużycie zaufania:** kłamstwa, okazywanie nadmiernej zazdrości, zdradzanie, niedotrzymywanie obietnic i wspólnych uzgodnień;
- **Izolowanie:** podsłuchiwanie lub blokowanie rozmów telefonicznych, mówienie, dokąd wolno i dokąd nie wolno chodzić ofierze, uniemożliwianie jej kontaktów z przyjaciółmi czy rodziną;
- **Nękanie:** śledzenie i sprawdzanie ofiary, otwieranie listów, zawstydzanie ofiary przed innymi;
- **Groźby:** agresywna gestykulacja, wykorzystywanie przewagi fizycznej do zastraszania ofiary, niszczenie rzeczy ofiary, grożenie zabiciem lub skrzywdzeniem ofiary albo dzieci;
- **Przemoc seksualna:** zmuszanie siłą i groźbą czy zastraszaniem do współżycia płciowego, współżycie wtedy, gdy ofiara tego nie chce, upokarzające traktowanie z powodu orientacji seksualnej;
- **Przemoc fizyczna.**

Z uwagi na to, że osoby dopuszczające się przemocy zwykle zachowują się na zewnątrz inaczej, niż na osobności, większość ludzi najczęściej nie zdaje sobie z niej sprawy. Czasem trudno jest uwierzyć, że ktoś, kto zachowuje się publicznie przyzwoicie, może niehumanitarnie traktować swoją rodzinę. Obawa, że inni nie uwierzą, może dodatkowo utrudnić decyzję o zwróceniu się o pomoc – w skrajnych przypadkach rodzina ofiary, której standard życia podwyższył się wobec związku ze sprawcą o wysokim statusie materialnym, postrzega przemoc domową jako „cenę za dobre życie”.

Co ważne, przemoc domowa występuje nie tylko w rodzinach o uboższych dochodach czy też dysfunkcyjnych, ale badania w tym temacie jasno wskazują, że występuje także dość często w rodzinach o wysokim standardzie materialnym i pozycji społecznej.

Jakie środki bezpieczeństwa warto podjąć, jeżeli jesteśmy lub możemy stać się ofiarami przemocy domowej?

Twoje bezpieczeństwo jest najważniejsze, dlatego warto mieć przygotowaną niedużą walizkę/torbę, którą w każdej chwili, w sytuacji zagrożenia, można będzie ze sobą zabrać. Dobrze, aby były w niej spakowane:

- dokumenty potwierdzające tożsamość (dowód osobisty, paszport),
- telefon wraz z ładowarką,
- pieniądze (zarówno gotówka jak i karta płatnicza),
- leki,
- klucze do domu,
- dokumenty świadczące o przemocy (np. obdukcje lekarskie),
- środki użytku osobistego (higieniczne, bielizna na zmianę, ubranie na zmianę),
- w trakcie trwania epidemii również środki bezpieczeństwa sanitarnego: maseczka, rękawiczki, małe opakowanie płynu do dezynfekcji.

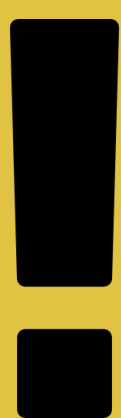

Pamiętaj także o numerach alarmowych, pod którymi możesz uzyskać pomoc:

- uniwersalny numer alarmowy **tel. 112**
- Ogólnopolski Telefon Dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”, czynny całą dobę: **tel. 800 120 002**

Jeżeli masz w swoim otoczeniu zaufane osoby, którym możesz opowiedzieć o swoim problemie (np. przyjaciel, rodzice, sąsiad) – zrób to, dzięki temu będą one świadome, że możesz potrzebować pomocy o każdej porze, a Ty nie będziesz ze swoim problemem sam. Miej przy sobie zapisany także ich numer telefonu. Choć taka rozmowa z pewnością nie będzie łatwa, to zawsze wiesz o tym, że **to nie Ty powinieneś wstydzić się tego, że masz do czynienia z przemocą domową!**

Ustal także z zaufanymi osobami **tzew. „zdanie awaryjne”** – jeżeli go użyjesz w rozmowie, będą wiedzieli, że potrzebujesz pomocy, ale nie możesz o nią poprosić bezpośrednio np. z uwagi na sytuację zagrożenia. Może to być np. zwrot „Może umówimy się w przyszłym tygodniu w tej kawiarni co zawsze?” albo „Dziękuję za pozdrowienia od Oli, cieszę się, że u niej wszystko dobrze”. Dzięki temu osoba, z którą rozmawiasz będzie mogła wezwać dla Ciebie pomoc pomimo, że sam nie możesz tego zrobić.

Pamiętaj!

Twoje bezpieczeństwo jest najważniejsze i nigdy nie jesteś winny temu, że padasz ofiarą przemocy domowej!

Jakie są konsekwencje stosowania przemocy w polskim prawie karnym?

Przemoc domowa jest przestępstwem. Przestępstwo to znane jest w polskim kodeksie karnym jako przestępstwo znęcania się nad rodziną, określone w art. 207 Kodeksu Karnego.

§ 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 1a. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą nieporadną ze względu na jej wiek, stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 lub 1a połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1–2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

Znęcanie się należy do przestępstw ściganych z urzędu, czyli organy ścigania są zobowiązane do wszczęcia postępowania, gdy istnieje uzasadnione podejrzenie, że doszło do przestępstwa. Do wszczęcia postępowania nie jest więc wymagana skarga osoby pokrzywdzonej.

Warto zaznaczyć, że także polska Konstytucja zabrania stosowania kar cielesnych (art. 40). Ponadto od 2010 roku obowiązuje całkowity zakaz stosowania kar cielesnych w wychowaniu w rodzinie. Zakaz ten wprowadziła nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Jakie środki karne mogą zostać podjęte, aby chronić ofiarę przemocy domowej?

W stosunku do sprawcy przestępstwa z użyciem przemocy przeciwko osobie najbliższej **sąd może orzec zakaz zbliżania się do pokrzywdzonych** (wprowadzony do kodeksu karnego nowelizacją ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie). Prokurator może nakazać eksmisję sprawcy już po domowej interwencji.

Zakaz zbliżania określony jest w art. 41a. Kodeksu Karnego i polega na tym, że sąd może orzec obowiązek powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, zakaz kontaktowania się z określonymi osobami lub zakaz opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu.

Może on być orzeczony **fakultatywnie** w razie skazania za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego oraz w razie skazania za umyślne przestępstwo z użyciem przemocy, w tym przemocy przeciwko osobie najbliższej.

Środek karny w postaci zakazu zbliżania orzekany jest **obligatoryjnie** w sytuacjach skazania na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego.

Zakaz lub nakaz może być połączony z obowiązkiem zgłaszania się do Policji lub innego wyznaczonego organu w określonych odstępach czasu, a zakaz zbliżania się do określonych osób - również kontrolowany w systemie dozoru elektronicznego.

W razie ponownego skazania sprawcy na obligatoryjny zakaz, sąd może orzec obowiązek powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, zakaz kontaktowania się z określonymi osobami lub zakaz opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu na zawsze.

Sąd orzekając o zakazie zbliżania się sąd może określić odległość, na jaką oskarżony może zbliżać się do pokrzywdzonych. Jeżeli sprawca nie zastosuje się do nałożonego przez sąd zakazu, grozi mu kara do 3 lat pozbawienia wolności. Przy orzekaniu omawianego środka sąd przesyła odpis wyroku jednostce Policji. Powierza również nadzór nad wykonywaniem zakazu zawodowemu kuratorowi sądowemu.

Policjant może skierować do prokuratora wnioski o eksmisję sprawcy przestępstwa. Uprawnienie to przysługuje Policji, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że sprawca ponownie popełni przestępstwo z użyciem przemocy wobec pokrzywdzonych, zwłaszcza, gdy popełnieniem takiego przestępstwa groził. Z wnioskiem o eksmisję Policja powinna wystąpić w ciągu 24 godzin od zatrzymania sprawcy. Eksmitowanemu można na jego wniosek wskazać miejsce pobytu w placówkach zapewniających miejsca noclegowe. **Środek w postaci nakazania sprawcy opuszczenia lokalu stosuje się przez okres nie dłuższy niż 3 miesiące. Może on jednak być przedłużony.**

W kontekście przemocy domowej często pojawia się także informacja o „Niebieskiej Karcie” – czym ona jest i w jaki sposób można ją założyć?

Od 1998 obowiązuje w Polsce procedura „Niebieskiej Karty” opracowana przez Komendę Główną Policji wraz z Komendą Stołecznej Policji i Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

„Niebieska Karta” to potoczna nazwa dla dokumentu, który informuje o przemocy w rodzinie – jej założenie jest jednoznaczne z rozpoczęciem procedury działania przeciwko przemocy w rodzinie. Co ważne, **nie jest to związane z zawiadomieniem o popełnieniu przestępstwa odnośnie przemocy domowej.** W odróżnieniu od zawiadomienia dokument ten nie jest składany bezpośrednio przez osoby pokrzywdzone, które często są zastraszane lub po prostu wstydzą się, że są ofiarami przemocy domowej, ale **przez jednostki, które są świadkami takiego problemu w rodzinie.** W związku z tym niebieska karta **może zostać założona przez policję, ośrodki pomocy społecznej, gminną komisję rozwiązywania problemów alkoholowych czy też jednostkę służby zdrowia lub komórkę oświatową.** Dzięki temu można podjąć pierwsze środki zapobiegawcze, aby przeciwdziałać podobnym sytuacjom w przyszłości, a tym samym wciągnąć pomocną dłoń w stronę krzywdzonych osób.

„Niebieska Karta” składa się z dwóch części:

- karty A, w której dokumentuje się zgłoszoną sytuację i odnotowuje się, jakie działania podjęto, oraz
- karty B, w której opisuje się najważniejsze przestępstwa związane z przemocą domową oraz dane teleadresowe instytucji i organizacji pozarządowych, do których ofiara może się zwracać o pomoc.

Informacji zapisanych w karcie A nie można wycofać ani zmienić, nawet na wniosek osoby pokrzywdzonej, co pozwala zapobiec manipulacjom i fałszowaniu sytuacji w przypadku gróźb i zastrasznień stosowanych wobec ofiary przemocy domowej.

Policja podczas pełnienia służby nie ma prawa odmówić założenia niebieskiej karty.

Dzięki założeniu niebieskiej karty **w ciągu 7 dni od złożenia dokumentu dzielnicowy skontaktuje się z rodziną, przeprowadzi wywiad środowiskowy, a następnie będzie na bieżąco kontrolował sytuację w rodzinie.** Służyć temu mają comiesięczne wizyty domowe. Jednocześnie w trakcie trwania nadzoru policyjnego urzędnicy powołują specjalny **zespół, który pracuje nad planem pomocy osobom poszkodowanym.** Gdy strategia działania zostanie opracowana, policja przekazuje ją ofiarom przemocy w rodzinie.

Czy „Niebieska Karta” może stanowić dowód w ewentualnym postępowaniu sądowym w związku z przemocą domową?

Ponieważ założenie niebieskiej karty nie jest jednoznaczne ze złożeniem zawiadomienia o przemocy w rodzinie, w żaden sposób nie prowadzi ono do przeniesienia konfliktu na drogę sądową i rozwiązywania problemu w ten sposób. Mimo to **Niebieska Karta stanowi bardzo solidny dowód w sprawie sądowej o stosowanie przemocy w rodzinie.** Ponadto, jeśli niebieska karta została założona przez policjantów podczas pełnienia służby bądź wykonywania czynności zawodowych, to **funkcjonariusze mogą być świadkami w sprawie sądowej.**

Nawet, jeśli wcześniejsze incydenty, takie jak pobicie, nie były zgłoszone jako popełnienie przestępstwa, to zostaną one odnotowane w karcie. Jeśli sprawca stanowi zagrożenie dla innego członka rodziny, należy domagać się zatrzymania go. Natychmiast po pobiciu zalecane jest zrobienie obdukcji. Taki dokument jest jednocześnie potwierdzeniem zdarzeń zanotowanych w Niebieskiej Karcie i niezbitym dowodem na popełnienie przestępstwa. **W toku rozwoju wydarzeń Niebieska Karta stanowi niepodważalny dowód w sprawie.**

Pomocne numery telefonu:

- **Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „NIEBIESKA LINIA” tel. 800 12 00 02 (numer czynny całą dobę)**
- **Centrum Praw Kobiet telefon interwencyjny 600 070 717 (numer czynny całą dobę)**
- **Fundacja Feminoteka tel. 888 88 33 88 (od poniedziałku do piątku w godz. 8:00-20:00)**
- **Niebieska Linia IPZ tel. 22 668 70 00 (czynny codziennie w godz. 12:00 -18:00)**
- **Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę tel. 116 111 (numer czynny całą dobę)**
- **Stowarzyszenie Na Rzecz Poradnictwa Obywatelskiego „DOGMA” infolinia pomocy prawnej tel. 514 797 671 (od poniedziałku do piątku w godz. 9.00-15.00)**

Stowarzyszenie Na Rzecz Poradnictwa Obywatelskiego „DOGMA”

jest jedną z wiodących organizacji pozarządowych, która od 16 lat realizuje szereg inicjatyw obywatelskich nakierowanych na poszerzenie świadomości prawnej społeczeństwa oraz dostępu do bezpłatnych porad prawnych i obywatelskich.

Od 2016 roku Stowarzyszenie realizuje zadania wynikające z ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej. W ciągu 4 lat udzielono ponad 30 tys. porad osobom znajdującym się w kryzysowych sytuacjach życiowych, zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz niejednokrotnie pozbawionym środków finansowych na skorzystanie z profesjonalnej pomocy prawnej na rynku usług prawniczych. Obecnie w ramach statutowej działalności Stowarzyszenie współpracuje z ponad 60 prawnikami, radcami prawnymi, adwokatami, doradcami obywatelskimi oraz mediatorami, specjalizującymi się w różnych dziedzinach prawa.

W roku 2020 pełniły dyżury w 46 Punktach Nieodpłatnej Pomocy Prawnej i Obywatelskiej na terenie województwa śląskiego i małopolskiego.

Wykaz punktów znajduje się na: www.dogma.org.pl

Masz pytania, wątpliwości?

Obawiasz się o swoje prawa?

Skontaktuj się z nami!

CODZIENNIK PRAWNY
#dogmapomoc

PUBLIKACJA WYDANA PRZEZ:

**Stowarzyszenie Na Rzecz
Poradnictwa Obywatelskiego
"DOGMA"**

40-074 Katowice, ul. Raciborska 48 lok. 2

tel. 32 557 51 83

tel. 514 797 671

e-mail: stowarzyszeniedogma@gmail.com

www.dogma.org.pl

NIP: 634-25-05-321

REGON: 278130684

KRS: 0000175368

MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI
www.ms.gov.pl

Zadanie publiczne finansowane ze środków budżetu
Powiatu Raciborskiego

